

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 190/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Marekom Radačovským, advokátom, Žriedlová 3, Košice, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 37 C 320/2015 a proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2Co 1/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 1/2019 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 1/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 500 eur**, ktoré **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 190/2023-14 z 23. marca 2023 prijal ústavný súd na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú mu 2. marca 2023, ktorou sa domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 C 320/2015 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 1/2019 (ďalej spoločne len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľka ako žalujúca strana sa žalobou doručенou okresnému súdu 11. mája 2015 domáha náhrady škody vo výške 6 344,80 eur s príslušenstvom (bolestné a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, pozn.) proti žalovanej Wüstenrot poisťovňa a. s. Okresný súd po troch rokoch, v priebehu ktorých uskutočnil dve pojednávania a vykonal dokazovanie znalcom, rozsudkom č. k. 37 C 320/2015 zo 7. septembra 2018 žalobe sťažovateľky vyhovel v celom rozsahu. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala žalovaná odvolanie, o ktorom krajský súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti nerozhodol. Spis bol krajskému súdu odoslaný na rozhodnutie o odvolaní 18. decembra 2018.

3. Sťažovateľka v dôvodoch ústavnej sťažnosti poukazuje na predmet sporu a citlivosť danej veci, keďže náhrada škody je žalovaná z titulu ťažkej ujmy na zdraví, ktorá jej bola spôsobená v dôsledku dopravnej nehody. Zároveň zdôrazňuje, že súdny spor trvá celkom takmer 8 rokov bez právoplatného rozhodnutia veci, čo považuje za porušenie ňou namietaných práv (bod 1 odôvodnenia tohto rozhodnutia). Súčasne sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur a náhrady trov konania pred ústavným súdom.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a krajského súdu a replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti č. k. Spr. 3101/2023 z 24. apríla 2023, súčasťou ktorého bola aj chronológia ním vykonaných úkonov vo veci, uviedol, že predmetná sporová vec mu napadla 11. mája 2015 a prvé pojednávanie po vykonaní potrebných procesných úkonov sa uskutočnilo 27. novembra 2015. Uznesením z 19. januára 2016 nariadil vo veci znalecké dokazovanie a po vyplatení preddavku na toto znalecké dokazovanie 10. októbra 2017 zaslal 6. februára 2018 spis súdному znalcovi, ktorý znalecký posudok podal v máji 2018, 24. mája 2018 bola znalcovi priznaná odmena za jeho vypracovanie a 9. júla 2018 nariadil okresný súd pojednávanie na 7. september 2018, na ktorom vyhlásil meritórny rozsudok. Po jeho písomnom vyhotovení, podaní odvolania žalovanej a po vykonaní úkonov na účel predloženia spisu odvolaciemu súdu bol tento odoslaný krajskému súdu 18. decembra 2018.

4.1. Okresný súd vo svojom vyjadrení s poukazom na cieľ finančného zadost'učinenia považoval jeho výšku požadovanú s'ťažovateľkou za neprimeranú.

II.2. Vyjadrenie krajského súdu:

5. Krajský súd sa k ústavnej s'ťažnosti vyjadril podaním č. k. 1SprV/182/2023 z 13. apríla 2023, v ktorom skonštatoval iba súčasný stav napadnutého konania, keď v rámci senátu 2Co bola vec 16. januára 2023 pridelená sudkyňi spravodajkyňi JUDr. Ivane Jánovej, ktorá podľa jej vyjadrenia po preštudovaní veci nariadila 5. apríla 2023 termín verejného vyhlásenia rozsudku na 26. apríl 2023. Podľa sudkyne postup vo vybavení predmetnej veci ovplyvnila skutočnosť kombinovanej občianskoprávnej a rodinnoprávnej agendy, ktorú tento senát vybavuje, ako aj ich množstvo, pričom považovala za potrebné uprednostniť rýchlosť vybavenia rodinnoprávnej agendy, ako aj poradie vybavovaných vecí. V objektívnych možnostiach senátu preto nebolo možné predmetnú vec vybaviť skôr.

5.1. Predseda krajského súdu doplnil, že dôvody, ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu danej veci, sú výlučne objektívnej povahy (ktoré ale bližšie nekonkretizuje), a preto v kontexte jednotlivých súvislostí bol toho názoru, že ústavný súd by mal vo vzťahu k uplatnenej ústavnej s'ťažnosti na uvedené skutočnosti prihliadnuť. Pre doplnenie uviedol, že 5. apríla 2023 požiadal o predĺženie lehoty na vyjadrenie k ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľky z dôvodu zadováženia podkladov potrebných na náležité vyjadrenie sa k ústavnej s'ťažnosti, a to do 4. mája 2023. Do rozhodnutia ústavného súdu v tejto veci však doplnenie vyjadrenia nepodal.

II.3. Replika s'ťažovateľky:

6. S'ťažovateľka vo svojej replike z 24. apríla 2023 zotrvala na podanej ústavnej s'ťažnosti a jej dôvodoch v celom rozsahu.

II.4. K ústnemu pojednávaniu:

7. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej s'ťažnosti

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom

znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Frydlender proti Francúzsku z 27. 6. 2000, č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku z 16. 12. 2003, č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že predmet napadnutého konania (náhrada škody z ublíženia na zdraví) tvorí bežnú agendu všeobecných súdov, môže však byť najmä skutkovo zložitý, pretože spravidla vyžaduje odborné posúdenie, prípadne i vykonanie dôkazu znalcom, ako tomu bolo i v danej veci. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania okrem zloženia preddavku na znalca, ktoré vyplýva z chronológie spisu.

10.1. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v podstate až do nariadenia znaleckého dokazovania 19. januára 2016 konal vo veci plynulo, avšak od toho času do podania znaleckého posudku dobu dva a pol roka za primeranú považovať už nemožno, napriek tomu, že bolo potrebné najskôr zložiť preddavok na znalecké dokazovanie, ku ktorému došlo až takmer po dvoch rokoch (10. októbra 2017, pozn.).

10.2. Za plynulé možno následne označiť až konanie okresného súdu po podaní znaleckého posudku až do predloženia veci odvolaciemu súdu, ktorý vo veci rozhodol až 26. apríla 2023, keď odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; odvolacie konanie sa nateraz nachádza v štádiu písomného vyhotovovania rozhodnutia.

III.1. K námietke porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu:

11. Ústavný súd primárne zdôrazňuje, že konanie súdu druhej inštancie je v rámci civilného sporového procesu koncipované spôsobom, keď odvolací súd môže a nemusí vo veci nariadiť odvolacie pojednávanie, čím zákonodarca sledoval práve rýchlosť, efektívnosť a hospodárnosť odvolacieho konania, a teda ak odvolací senát rozhoduje o odvolaní bez nariadenia pojednávania, nemožno iba z tohto dôvodu časový úsek v danej situácii od podania odvolania (keď začína odvolacie konanie), resp. od dôjdenia spisu odvolaciemu súdu (keď začína konanie na odvolacom súde) do konečného rozhodnutia súdu druhej inštancie označiť ako „nečinnosť“ (m. m. I. ÚS 35/2021, I. ÚS 64/2022).

12. Na druhej strane, vychádzajúc z dodržovania princípu riadneho výkonu spravodlivosti, konkrétne z povinnosti súdov riadne sa zaoberať prípadmi, ktoré majú predložené, je nutné konštatovať, že napadnuté konanie od odoslania súdneho spisu odvolaciemu súdu 18. decembra 2018 trvá viac ako tri roky bez akéhokoľvek úkonu, a to až do pridelenia veci ďalšej sudkyňi spravodajkyňi, ktorá nariadila termín vyhlásenia rozsudku na 26. apríl 2023. Bez ohľadu na nariadený termín vyhlásenia rozsudku je takéto nekonanie krajského súdu z časového hľadiska vo veci začatej v roku 2015 neakceptovateľné.

13. Obranu krajského súdu, že dôvody, ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu danej veci, sú výlučne objektívnej povahy, nemožno celkom zohľadniť, keď ústavný súd opakovane dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát ani konkrétny súd zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020).

14. V kontexte uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje nečinnosť a tým aj zbytočné prieťahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľky. S prihliadnutím na to, že napriek vyhláseniu potvrdzujúceho rozsudku odvolacím súdom 26. apríla 2023 sa spis ešte nachádza na krajskom súde a právna neistota sťažovateľky bude plne odstránená až jeho doručením, ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prieťahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

III.2. K námietke porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu:

15. Ako je už uvedené v bode 11 tohto nálezu, konanie na okresnom súde, ktoré trvalo približne 3 a pol roka, neprebiehala úplne bez prieťahov, nemožno však opomenúť i jednu zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, ktorou je smerovanie proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého ústavná sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok slúžiaci na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní základných práv ďalej nepokračovalo (napr. III. ÚS 355/2012, I. ÚS 390/2019, II. ÚS 291/2020 (IV. ÚS 517/2021, I. ÚS 199/2023). Predmetné právne názory ústavného súdu sú akceptované aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (Obluk proti Slovenskej republike, rozsudok z 20. 6. 2006, č. 69484/01, body 61 až 65; Mazurek proti Slovenskej republike, rozsudok z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05).

16. Ústavný súd tak pripomína, že ak okresný súd pred podaním ústavnej sťažnosti vo veci sťažovateľky už rozhodol, nemohol byť v čase podania ústavnej sťažnosti porušovateľom základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov za predpokladu, že sa mu vec súdom vyššej inštancie nevrátila na ďalšie konanie. Sťažovateľka mala dostatočný časový priestor napadnúť ústavnou sťažnosťou porušenie svojich práv v čase, keď okresný súd mal dispozíciu s vecou, a nie až *ex post*, keď už dĺžku konania (vzhľadom na skončenie veci) nemohol nijako ovplyvniť a vec bola už pred viac ako štyrmi rokmi predložená odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní.

17. Námietka sťažovateľky, že konanie trvá 8 rokov bez právoplatného rozhodnutia, je síce na mieste, ale vo vzťahu k postupu okresného súdu, ktorý už v roku 2018 v spore rozhodol a postúpil vec krajskému súdu, nesmeruje proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu okresného súdu

do základných práv sťažovateľky (k tomu bližšie body 16 a 17 zhora). Okrem toho pri hodnotení, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd pri posudzovaní veci v konaní podľa čl. 127 ústavy koná proti konkrétnemu porušovateľovi práv sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti (IV. ÚS 517/2021) na rozdiel od Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý posudzuje dĺžku konania ako celok bez ohľadu na jednotlivé fázy konania, pretože vo svojom rozhodovaní koná proti štátu (Slovenskej republike) ako porušovateľovi práv a z toho dôvodu posudzovaná dĺžka konania ako celok môže byť relevantná (pozri napr. rozsudky ESĽP vo veciach *Bubláková proti Slovenskej republike* z 15. 2. 2011, *Čičmanec proti Slovenskej republike* z 28. 6. 2016).

18. Vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci ústavný súd vo vzťahu k namietanému konaniu okresného súdu ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

19. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť krajského súdu, uložený príkaz konať bez zbytočných priet'ahov, povahu odvolacieho konania, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu vrátane žalovanej sumy, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 500 eur a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

20. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti požadovala náhradu trov konania v sume 460,90 eur. Ústavný súd jej priznal (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume, aká vyplýva z výpočtového základu podľa § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

21. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu podľa vyhlášky predstavuje sumu 442,38 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavný súd náhradu za repliku sťažovateľke nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci. Zvýšenie odmeny o daň z pridanej hodnoty (§ 18 ods. 3 vyhlášky) si právny zástupca sťažovateľky neuplatnil. Ústavný súd zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov

konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

22. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. mája 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu